

Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi -työryhmän muistio

Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti kesäkuussa 2024 väestöpoliittisen työryhmän kokoamaan lyhyen ja pitkän aikavälin toimenpiteitä, joilla tuettaisiin lapsitoiveiden toteutumista ja syntyvyyttä. Työryhmä on valmistelun aikana kuullut asiantuntijoita sekä järjestänyt keskustelutilaisuudet nuorisjärjestöille ja työelämätoimijoille. Työryhmän työn tueksi teetettiin selvitys "20 ehdotusta lapsitoiveiden tukemiseksi" (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166137>). Työryhmä ehdottaa 31.3.2025 julkaistussa muistiossaan Toimenpiteitä lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi laajaa valikoimaa erilaisia keinoja, joiden arvioidaan voivan tukea lapsitoiveiden saavuttamista ja syntyvyyttä. Muistion lähes 50 toimenpide-ehdotusta liittyvät muun muassa hedelmällisyystietoisuuteen ja -hoitoihin, nuorten hyvinvointiin, työelämän tasa-arvoon sekä lapsiperheiden palveluihin ja etuuksiin.

Tausta

Syntyvyys on Suomessa viimeisten 15 vuoden aikana alentunut nopeasti. Syntyneiden ikäluokkien pieneneminen heijastuu väestörakenteeseen, mikä puolestaan haastaa yhteiskunnan taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä. Yksilötasolla lapsitoiveiden jääminen toteutumatta voi olla merkittävä menetys. On tärkeää pyrkiä kartoittamaan keinoja väestörakenteen muutokseen sopeutumiseen, mutta samanaikaisesti myös tukea yksilöiden lapsitoiveiden saavuttamista ja siten vaikuttaa syntyvyyteen. Suomalaisten toivottu lapsiluku on isompi kuin toteutunut. Poliittikkatoimilla voidaan jossain määrin tukea toivotun lapsiluvun saavuttamista. Lapsia toivovat haaveilevat edelleen keskimäärin kahdesta lapsesta.

Suomessa kuten muissakin Pohjoismaissa on jo monen vuosikymmenen ajan toteutettu politiikkatoimia, joilla tuetaan perheellistymistä ja työn ja perheen yhteensovittamista. Näitä toimia ovat esimerkiksi kattava perhevapaajärjestelmä, laadukas ja kohtuuhintainen varhaiskasvatus, julkinen terveydenhuolto, maksuton peruskoulutus ja lapsiperheiden sosiaalivet. Näitä rakenteita on tärkeää ylläpitää ja kehittää jatkossakin kehittämään, mutta selvästikään ne eivät yksin riitä. On kehitettävä toimia, joilla voidaan tukea lapsia toivovia ja vaikuttaa laskevan syntyvyyden uudenlaisiin syihin. Samalla on tärkeää huomioida, että on yksilöiden oma asia päättää, haluavatko he lapsia vai eivät, ja erilaiset valinnat ovat yhtä arvokkaita.

Tavoitteet

Palautekierroksen tavoitteena on koota sidosryhmien ja asiantuntijoiden näkemyksiä työryhmän ehdotuksista evästyksiksi jatkotyöstämiseen. Hallitus linjaa työryhmän toimenpide-ehdotuksista kevään aikana ja tarkoituksena on laatia toimista toimeenpanosuunnitelma.

Vastausohjeet vastaanottajille

Palautepyyynnön rakenne vastaa muistion rakennetta. Vastaajilta pyydetään näkemyksiä muistion kuuteen teemalukuun. Kussakin osassa voitte kommentoida kyseiseen teemaan liittyviä toimenpide-ehdotuksia tai ehdottaa esim. uusia toimia. Kaikkiin kohtiin ei tarvitse vastata. Lopussa on tilaa muille huomioille.

Palautetta ei tarvitse lähettää erikseen sähköpostitse tai postitse.

Palautteen antaakseen vastaajan tulee rekisteröityä ja kirjautua lausuntopalvelu.fi:hin. Tarkemmat ohjeet palvelun käyttämiseksi löytyvät lausuntopalvelu.fi:n sivuilta Ohjeet > Käyttöohjeet. Palvelun käyttöönoton tukea voi pyytää osoitteesta lausuntopalvelu.om@om.fi.

Jos ette kuitenkaan voi antaa palautettanne lausuntopalvelu.fi:ssä, palaute voidaan toimittaa myös sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.stm@gov.fi.

Palautetta voivat antaa muutkin kuin jakelussa mainitut. Kaikki annetut palautteet ovat julkisia ja ne julkaistaan lausuntopalvelu.fi:ssä.

Aikataulu

Palautteet pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön 7.4.2025 klo 16.15 mennessä vastaamalla tähän lausuntopalvelu.fi:ssä julkaistuun pyyntöön.

Valmistelijat

Lisätietoja asiasta: neuvotteleva virkamies Päivi Yli-Pietilä, paivi.yli-pietila@gov.fi

Linkit

<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM090:00/2024> - Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmä

Väestöpoliittisen ohjelman valmistelutyöryhmän muistio

Jakelu:

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK
Akava
Eläkevakuutusyhtiö Varma
ETLA
Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS
Gynekologiyhdistys
Helsingin Yliopisto, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
HUS
Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
Kirkon työmarkkinalaitos
Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat
Kuntaliitto
Lapsettomien yhdistys Simpukka ry
Lapsiasiainvaltuutettu
Lastensuojelun Keskusliitto
Lääkäriliitto
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Mielenterveyden keskusliitto
Miesjärjestöjen keskusliitto
Miessakit
Monimuotoiset perheet
Mothers in Business MiB ry
Naisjärjestöjen keskusliitto
Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS
NetResilience
Nuorisoala ry
Nyyti ry
Oikeusministeriö
Opetushallitus
OSKU ry
Parisuhdekeskus Kataja
Pelastakaa lapset
Saamelaiskäräjät
SAK
SAMOK
Seta ry
STTK
Suomen Ammattiin opiskelevien liitto SAKKI
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra
Suomen Psykologiliitto ry
Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
Tasa-arvovaltuutetun toimisto

Tilastokeskus
Turun yliopisto
Työ- ja elinkeinoministeriö
Työterveyslaitos
VTML
Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Palautteen antajan palaute

Eri osissa pyydetään näkemyksiä muistion kuuden teemaluvun alateemoihin. Kussakin osassa voitte kommentoida kyseiseen teemaan liittyviä toimenpide-ehdotuksia tai ehdottaa mahdollisia uusia toimia. Kaikkiin kohtiin ei tarvitse vastata. Lopussa on tilaa muille huomioille.

Luku 2 Syntyvyyden koordinaatiota ja väestöpoliittista keskustelua sekä päätöksentekoa tukevat toimet

2.1 Vahvistetaan väestöpolitiikan ja syntyvyyden koordinaatiota sekä tietopohjaa

2.2 Kuullaan nuorten näkemyksiä ja vahvistetaan yhteiskunnallista ymmärrystä syntyvyyskehityksestä ja lapsitoiveiden tukemisesta

Luku 3 Hedelmällisyystiedon lisääminen ja hedelmällisyyden tukeminen

3.1 Lisätään nuorten ja nuorten aikuisten hedelmällisyystietoisuutta

3.2 Vahvistetaan hedelmällisyysneuvontaa ja -palveluita

3.3 Hedelmöityshoidot

Luku 4 Nuorten arjen hallinnan ja mielenterveyden tukeminen

4.1 Tuetaan nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyttä

4.2 Tarjotaan suosituksia nuorten aikuisten ruutuajan määrään ja laatuun

4.3 Tarjotaan tukea nuorten aikuisten parisuhteisiin

Luku 5 Koulutuksen ja työllisyyden merkitys syntyvyydelle

5.1 Nostetaan koulutustasoa ja helpotetaan opiskelun ja vanhemmuuden yhteensovittamista

5.2 Vahvistetaan työllisyyttä sekä tasa-arvoa ja perheystävällisyyttä työelämässä

Luku 6 Palveluista tukea lapsiperheille

6.1 Vahvistetaan odottavien vanhempien, synnyttäneiden ja vauvaperheiden tukea

6.2 Kehitetään vanhemmuuden ja arjessa jaksamisen tuen palveluita

Luku 7 Lapsiperheiden etuudet ja taloudelliset kannustimet

7.1 Huolehditaan lapsiperheiden etuuksien riittävästä tasosta ja selvitetään taloudellisia kannustimia lapsensaannin aikaistamiseksi

7.2 Seurataan ja kehitetään perhevapaiden ja lastenhoidon tukien järjestelmää

8 Muut huomiot ja mahdolliset ehdotukset lapsitoiveiden tukemiseksi ja syntyvyyden kohentamiseksi

Siika-aho Liisa
Sosiaali- ja terveysministeriö

Yli-Pietilä Päivi
Sosiaali- ja terveysministeriö